

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Αθήνα, 29/7/93

Μελίνα Μερκούρη

- I. Ο πολιτισμός, όσο ποτέ άλλοτε στο παρελθόν έχει εισβάλλει στην πολιτική ζωή. Ασκεί πλέον αποφασιστική επιρροή στις δομές της κοινωνίας, της εξουσίας και της οικονομίας. Στη νέα αυτή πραγματικότητα έχουν συντελέσει, τόσο οι ιδεολογικές, κοινωνικές και πολιτικές ανατροπές και ανακατατάξεις, όσο και οι ραγδαίες εξελίξεις στην επιστήμη και την τεχνολογία.

Πρόκληση των καιρών για τη χώρα μας αποτελεί ο αναπροσανατολισμός της εθνικής και αναπτυξιακής μας πολιτικής προς την κατεύθυνση του πολιτισμού. Οι πρόσφορες εσωτερικές και διεθνείς συγκυρίες, αλλά και οι εξαιρετικά ευνοϊκές ιστορικές και γεωπολιτικές συνθήκες, καθιστούν την επιλογή αυτή, τη μοναδική ίσως ρεαλιστική προοπτική για το μέλλον του τόπου.

Η νέα αυτή αντίληψη για τον πολιτισμό συνεπάγεται αλλαγή στρατηγικής σε ευρύτερες περιοχές της κυβερνητικής δραστηριότητας. Για παράδειγμα:

1. Στην εξωτερική μας πολιτική απαιτείται αναδιάταξη των δυνάμεων και εξαντλητική εκμετάλλευση του όπλου του πολιτισμού, με κύρια επιδίωξη τη διασφάλιση της εθνικής μας υπόστασης και εδαφικής μας ακεραιότητας (Διεθνής εγγύηση των συνόρων μας-Ελλάδα: "ανοχύρωτη χώρα" - ελλαδικός χώρος: "θησαυροφυλάκιο" πολιτισμού και "μνημείο διατηρητέο).

2. Ο πολιτισμός εντάσσεται στην παραγωγική διαδικασία και γίνεται η σημαντική αποσκευή μας, το διαβατήριό μας για την Ε.Κ. (υγιής κλάδος της οικονομίας και επένδυση αποδοτική με εξαγωγικό χαρακτήρα). Ηδη το ιδιωτικό (και ιδιαίτερα το υπερεθνικό) κεφάλαιο караδοκεί και διεκδικεί κατ'αποκλειστικότητα το χώρο του πολιτισμού, με κίνδυνο να τον οδηγήσει, σε πλήρη εμπορευματοποίηση.

3. Είναι απολύτως αναγκαία η χάραξη ενός γενικού πλαισίου κατευθύνσεων σε τομείς όπως: Η Εκπαίδευση, τα ΜΜΕ, ο Τουρισμός, η Περιφερειακή Ανάπτυξη και Αποκέντρωση, το Περιβάλλον, η Εκκλησία, ο Ελεύθερος Χρόνος και η Αναψυχή κ.λ.π.. Ο πολιτισμός μπορεί να "τελείται" στους χώρους των Γραμμάτων, των Τεχνών και των Επιστημών, αλλά αναπαράγεται, φιλτράρεται και διαδίδεται κυρίως μέσα από την Εκπαίδευση και τα ΜΜΕ.

4. Απαιτείται νέα αξιολόγηση κυβερνητικών στόχων και προτεραιοτήτων και αντίστοιχη αναδιανομή των κονδυλίων του κρατικού προϋπολογισμού, ώστε να διατεθούν τα αναγκαία κεφάλαια και η εφαρμογή νέας τεχνολογίας για την ανάπτυξη μιας σύγχρονης πολιτιστικής βιομηχανίας, με αρχικούς στόχους την απογραφή, την τεκμηρίωση, την παραγωγή, την προβολή, την αξιοποίηση και την εκμετάλλευση των πολιτιστικών μας αγαθών, προϊόντων και πηγών.

II. Ενδεικτικά επισημαίνονται (χωρίς ιεράρχηση ή αξιολόγηση) ελάχιστα μόνον έργα ή δραστηριότητες, που υπηρετούν αυτούς τους στόχους:

1. Περιφερειακή ανάπτυξη - αποκέντρωση (αρμοδιοτήτων-πόρων)
Αξιοποίηση της εθνικής ομοιογένειας και της φυσικής και πολιτισμικής πολυμορφίας του ελλαδικού χώρου-εκμετάλλευση επιτόπιων πόρων- ανάδειξη τοπικών ιδιαιτεροτήτων-συμμετοχή κατοίκων κάθε περιοχής.

Δυό παραδείγματα ακριτικών περιοχών, όπου οι βασικές επιδιώξεις είναι: Πολιτισμική θωράκιση -γονιμοποίηση της σύγχρονης δημιουργίας από την παράδοση- ζεύξη παραγωγικής διαδικασίας και πολιτισμού:

α. ΑΙΓΑΙΟ: Δημιουργία Πολιτιστικού Πάρκου του Ελληνισμού με βασικό φορέα το Πανεπιστήμιο (αναλυτική πρόταση).

β. ΘΡΑΚΗ: Κέντρο Βυζαντινού πολιτισμού και Ορθοδοξίας (μονή Κοσμοσώτηρας), αρχαιολογικά και βιομηχανικά μνημεία (διπλά τείχη Διδυμοτείχου, Πύργος Πυθείου), αρχιτεκτονική ιδιαιτερότητα (π.χ. Εάνθη), παραδοσιακές τέχνες: σηροτροφία, μεταξουργία, κεντήματα (π.χ. Σουφλί), επιστημονικά συνέδρια, υδροβιότοποι και βιότοποι (Δέλτα Εβρου, δάσος Λαδιά) κ.λ.π. (ειδική μελέτη).

2. Ευρωπαϊκή Κοινότητα: Δημιουργία στη χώρα μας κέντρου Ευρωπαϊκής Πολιτιστικής Ενημέρωσης με πλήρες δίκτυο (τεχνολογικός εξοπλισμός -πολυμέσα- ειδικευμένα στελέχη-σύγχρονη οργάνωση) και προγράμματα δεδομένων διαχρονικού και σύγχρονου πολιτισμού, έτσι ώστε όλα τα "συμβάντα", να

υπάρχουν σ'όλες τις χώρες (η μία στις 11 και αντίστροφα), μέσα από προγράμματα ανταλλαγών που θα πραγματοποιούνται με το ίδιο σύστημα.

Επίσης: πρωτοβουλιακά και πρότυπα ελληνικά προγράμματα πολιτιστικής υποδομής και ανάπτυξης με αντίστοιχους μηχανισμούς απορρόφησης και αξιοποίησης των Κοινοτικών κονδυλίων.

3. Πολιτιστική κληρονομιά: Καταγραφή, προστασία, τεκμηρίωση, ανάδειξη κινητών, ακινήτων και γραπτών μνημείων πολιτισμού και νεωτέρας, όχι μόνο της κλασσικής αρχαιότητας, αλλά ακόμη και της βυζαντινής περιόδου. Δημιουργία ευρωπαϊκού κέντρου εναλίων αρχαιοτήτων και στελέχωσή του από την ευρωπαϊκή επιτροπή (κατά το πρότυπο του ευρωπαϊκού κέντρου διαβίωσης και θελτίωσης των όρων ζωής στη Ιρλανδία) Ίδρυση Ελληνικού Κέντρου Αποκατάστασεων, Κέντρου Τεκμηρίωσης (με τεχνολογία ψηφιακών μέσων) Αρχείο Μνημείων.

Επίσης: συμπλήρωση και κωδικοποίηση σχετικής νομοθεσίας και εκτέλεση έργων μεγάλης πνοής και άμεσης προτεραιότητας όπως: Μουσείο Ακρόπολης -Ενοποίηση αρχαιολογικών χώρων και δημιουργία πολιτιστικού πάρκου (Στάδιο, Αρδηττός, Κεραμεικός, Ακαδημία Πλάτωνος) -Αναστήλωση Ρωμαϊκής Αγοράς-Ειδική σήμανση αρχαιολογικών διαδρομών.

4. Τομέας Γραμμάτων: Δημιουργία Εθνικού Κέντρου Γραμμάτων, με στόχο την προαγωγή και προώθηση της ελληνικής γλώσσας και γραμματείας και της διδασκαλίας των στα ξένα Πανεπιστήμια.

Θεσμικό πλαίσιο και κτηριακό πρόγραμμα για τον εκσυγχρονισμό και την αναδιοργάνωση των Βιβλιοθηκών και των Ιστορικών Αρχείων και σύνδεσή τους μέσω των νέων τεχνολογιών με τους αντίστοιχους φορείς της Ευρώπης, (πλήρης πρόταση με επεξεργασμένα σχέδια νόμου).

5. Καλλιτεχνική εκπαίδευση: Στόχος της ανάπτυξης των ανθρωπιστικών σπουδών με τα μέσα που προσφέρει η σύγχρονη τεχνολογία -Επίσης η δημιουργία Πανεπιστημιακών εδρών και εργαστηρίων για επαγγελματική καλλιτεχνική εκπαίδευση. Ενταξη γενικής καλλιτεχνικής εκπαίδευσης σ'όλες τις βαθμίδες (από το νηπιαγωγείο) και εισαγωγή μαθήματος ιστορίας του πολιτισμού. Όλες αυτές οι δραστηριότητες θα εμπλουτίζονται με προγράμματα ανταλλαγών φοιτητών και εκπαιδευτικών που θα χρηματοδοτούνται από τα προγράμματα της ΕΟΚ.

6. Θέατρο: Αναθεώρηση του θεσμού των Κρατικών Σκηνών και αλλαγή του νομικού καθεστώτος (αντί για Ν.Π.ΔΔ., εταιρείες Δημοσίου), με στόχο τον οργανωτικό, λειτουργικό και καλλιτεχνικό εκσυγχρονισμό.

7. Κινηματογράφος: Αλλαγή στόχων και κινήτρων με βασική επιδίωξη την προσέλκυση του κοινού και την άνοδο της ποιότητας, ώστε ο κινηματογράφος να γίνει τομέας καλλιτεχνικά και οικονομικά εύρωστος. Δημιουργία ευρωπαϊκού φορέα για την προώθηση κιν/κών και τηλεοπτικών πολιτιστικών παραγωγών που θα χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα MEDIA της Ευρωπαϊκής Κοινότητας

8. Ο πολιτισμός πρέπει να συμβάλει στην ποιοτική βελτίωση του τουρισμού. Ανάπτυξη πολυμορφικού τουρισμού υψηλών προδιαγραφών (κοινός, πολιτισμικός, συνεδριακός, οικολογικός, εμπορικός, εκπαιδευτικός, αθλητικός κ.λ.π.) και επέκταση του στη χειμερινή περίοδο. Τα πολιτιστικά προγράμματα που θα συμβάλουν στην αναβάθμιση του τουρισμού, θα πραγματοποιούνται στο ιστορικό κέντρο της Αθήνας, στους αρχαιολογικούς χώρους της Ελευσίνας, Λαυρίου, στα Μεσόγεια, στα Περιφερειακά Δημοτικά Θέατρα κ.λ.π., έτσι ώστε να δημιουργηθεί ένα ολοκληρωμένο πολιτιστικό σύμπλεγμα που θα προσελκύει Έλληνες και ξένους.

Τα καλλιτεχνικά φεστιβάλ Αθηνών και Επιδαύρου να υπαχθούν ως αυτόνομοι οργανισμοί στην αρμοδιότητα του ΥΠ.ΠΟ. Επίσης, θα προηγηθεί χαρτογραφική τεκμηρίωση πόλεων και περιοχών, κτηματολόγιο μνημείων, μνημειακός Ατλαντας. Τέλος, να γίνει πολλαπλή αξιοποίηση και ανάδειξη του τριγώνου της Αρχαίας Αθηναϊκής Δημοκρατίας (ΔΕΛΦΟΙ-ΔΗΛΟΣ-ΛΑΥΡΙΟ).

9. Θεσσαλονίκη Πολιτισμική Πρωτεύουσα '97: Γεγονός εθνικών διαστάσεων. Προβολή του πνευματικού προσώπου της Ελλάδας. Ανάδειξη ιδιαιτεροτήτων, χαρακτηριστικών, μνημειακού πλούτου, σύγχρονης δημιουργίας της πόλης. Κυρίως έμφαση στη Βυζαντινή παράδοση και την Ορθοδοξία. Ακόμη, να δημιουργηθεί χαρτογραφικό Αρχείο Θεσσαλονίκης. Παράλληλα, με επίκεντρο τη Θεσ/νίκη να δημιουργηθεί δίκτυο πόλεων κοινών πολιτισμικών παραδόσεων (εστίες ορθοδοξίας). Τέλος, να ιδρυθεί στη Θεσ/νίκη Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης.

10. Δημιουργία Κέντρου Βαλκανικών Σπουδών - Γραμμάτων και Τεχνών στη Θεσσαλονίκη.

11. Δημιουργία τράπεζας πολιτιστικών δεδομένων και δρωμένων με πολυμέσα (mutti -media)

12. Με κέντρο την Αθήνα (και παραρτήματα στη Θεσ/νίκη και την Πάτρα), να ιδρυθεί πλήρε και σύγχρονο Ελληνικό Λυρικό Θέατρο.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Κείμενα τόσο ελλειπτικά και συνοπτικά χωρίς τις απολύτως αναγκαίες αναλύσεις και επεξηγήσεις, δίχως τεκμηρίωση και επιχειρηματολογία, είναι ασφαλώς αδικαίωτα και ανυπεράσπιστα. Συνεπώς, αυτή η προσπάθεια δεν θα είχε κανένα νόημα αν δεν συνοδευόταν με τα ακόλουθα κείμενα:

1. Μνημόνιο πολιτιστικής πολιτικής.
2. Σχέδιο προγράμματος Κυβερνητικής πολιτικής για τον Πολιτισμό (με Συνοδευτικό Σημείωμα).
3. Συνοπτικό Διάγραμμα Πολιτιστικής Πολιτικής.
4. Το πλήρες corpus του πολιτιστικού προγράμματος.
5. Συνοδευτικά κείμενα, μελέτες, αναλύσεις, σχέδια τόμων κ.λ.π.